

Život Židova

Jedino se još smijemo voziti skelom. Kada smo vozača na Josef Israelskade zamolili za prijevoz, odmah nas je prevezao. Nizozemci uistinu nisu krivi što je nama Židovima tako loše.

(20.str.)

Draga Kitty,

I tako smo otac, majka i ja hodali po jakoj kiši, svatko sa školskom torbom i torbom za namirnice do vrha ispunjenima najrazličitijim nabacanim stvarima. Radnici koji rano idu na posao gledali su nas sa žaljenjem; na njihovim se licima moglo vidjeti da im je žao što nam ne mogu ponuditi nikakav prijevoz-uočljiva žuta zvijezda sve je govorila. (28. str.)

Bezbroj prijatelja i poznanika doživjelo je strašnu sudbinu. Svake večeri tutnje zelena ili siva vojna vozila. Zvone na svaka vrata i pitaju žive li tu Židovi. Ako žive, cijela obitelj smjesta mora otići s njima. Ako ne, onda idu dalje, do sljedeće kuće. Nitko ne može izbjeći svoju tešku sudbinu ako se ne skriva. Često idu naokolo s popisima i zvone samo ondje gdje znaju da ih čeka dobar ulov. Često se plaća glavarina – toliko i toliko po glavi. Kao lov na robove iz prošlih vremena. Navečer, kada padne mrak, često vidim redove dobrih, nevinih ljudi kako s uplakanom djecom hodaju i hodaju dok im nekoliko muškaraca zapovijeda, tuče ih i muči do iznemoglosti- nitko nije pošteđen – starci, djeca, bebe, trudnice, bolesnici – svi, ali baš svi, koračaju u povorci smrti. (69. str.)

Raspoloženje među stanovništvom ne može biti dobro, svi gladuju, tjedna zaliha nije dovoljna ni za dva dana, osim nadomjestka za kavu. Do invazije je dugo, muškarci moraju u Njemačku, djeca obolijevaju ili su pothranjena, svi nose odjeću i cipele loše kvalitete. Novi potplati koštaju 7.50 guldena na crno. Osim toga, većina postolara ne prima mušterije ili, ako prima, četiri mjeseca moraš čekati cipele, koje često nestanu. (225. str.)

Draga Kitty,

Zamisli samo – još uvijek je prilično hladno, a većina ljudi već mjesec dana nema ugljena. Baš neugodno, zar ne? (225. str.)

Jako su nas podsjetili na to da smo okovani Židovi, prikovani za jedno mjesto, bez ikakvih prava, ali s tisućama obveza. Mi Židovi ne smijemo se povoditi za svojim osjećajima, moramo biti hrabri i jaki, moramo prihvatiti sve nedaće i ne smijemo gundati, moramo činiti što je u našoj moći i pouzdati se u Boga. Jednom će taj strašni rat ipak proći, jednom ćemo ponovno biti ljudi, a ne samo Židovi! Tko nam je to nametnuo? Tko je nas Židove učinio iznimkom od ostalih naroda? Tko nas je do sada pustio da toliko patimo? Bog je taj koji nas je učinio takvima, ali i Bog će biti taj koji će nas podići. Ako podnesemo svu tu patnju i još uvijek ostanemo Židovi, tada će Židovi, koji su bili prokleti, postati uzor. Tko zna, možda će baš naša vjera naučiti svijet, a time i sve narode, naučiti dobru, i zato, samo zato, moramo patiti. (239. str.)

Nikad ne možemo postati samo Nizozemci ili samo Englezi ili bilo što drugo, uvijek ćemo uz to ostati Židovi, ali mi to i želimo ostati. Budite hrabri! Ostanimo uvijek svjesni naše zadaće i nemojmo prigovarati, uvijek će postojati nekakav izlaz, Bog nikada nije napustio naš narod. Židovi su preživjeli kroz sva stoljeća, kroz sva su stoljeća Židovi morali patiti, ali i kroz sva su ta stoljeća Židovi ojačali. Slabi će pasti, ali jaki će preživjeti i nikada neće pasti! (240. str.)

Svaki dan se provaljuje, ubija i krade, policijski agenti i noćni čuvari sudjeluju u tome jednako kao i profesionalni lopovi, svatko želi imati nešto u želucu i budući da je zabranjeno povećavati plaće, ljudi moraju varati. Policija za mlade stalno traga za djevojkama od petnaest, šesnaest, sedamnaest i više godina, koje nestaju svakoga dana. (258. str.)

Na našu veliku žalost i užas, čuli smo da je puno ljudi promijenilo mišljenje o Židovima. Čuli smo da se antisemitizam pojavio u krugovima u kojima se prije na to ne bi ni pomišljalo. Ova nas je vijest jako, jako duboko pogodila. Uzrok ove mržnje prema Židovima je raumljiv, ponekad čak i ljudski, ali nije ispravan. Kršćani okrivljuju Židove da Nijemcima odaju tajne, da izdaju svoje pomagače, da mnogi kršćani krivnjom Židova moraju trpjeti strašnu sudbinu i strašnu kaznu. To je sve istina. Ali moraju pogledati i drugu stranu medalje: bi li se kršćani na našem mjestu ponašali drukčije? Može li itko, Židov ili kršćanin, šutjeti pod njemačkim pritiskom? Svatko zna da je to gotovo nemoguće, zašto se onda od Židova traži da učine nemoguće? (275. str.)

Stalno slušamo kako se svi zajedno borimo za slobodu, istinu i pravdu! I javlja li se još za vrijeme te borbe dvojba da su Židovi manje vrijedni od drugih? Oh, žalosno je, jako je žalosno da se ponovno, po tko zna koji put, potvrdila stara izreka: „Za ono što učini jedan kršćanin, mora odgovarati samo on; za ono što učini jedan Život, plaćaju svi Židovi.“ (275. str.)

Svijet se okreće naglavce. Najpristojnije ljude šalju u koncentracijske logore, zatvore i samice, a šljam upravlja starima i mladima, bogatima i siromašnima. Netko nastrada zbog trgovanja na crno, netko zbog pomaganja Židovima ili drugima koji se skrivaju, i nitko tko nije u NSB-u ne zna što će mu se sutra dogoditi. (277. str.)

- 1. Na temelju pročitanih ulomaka i odgledanog filma navedi što sve saznaješ o životu Židova.**
- 2. Što čini dio njihove kulture i tradicije, a zabranjeno im je činiti?**
- 3. Kako Anne vidi svoju poziciju obzirom na druge Židove?**
- 4. Koje su zabrane nastupile za Židove (protužidovski zakoni)?**

Ako želimo ići dolje, prvo se moramo sagnuti i zatim skočiti. Nakon tri dana svi smo hodali s kvrgavim čelima jer smo se udarali u niski dovratnik. (36. str.)

Još kada smo se počeli skrivati, tata i ja nabavili smo improviziranu kahlicu, što znači da smo u nedostatku noćne posude u tu svrhu žrtvovali staklenku. Za vrijeme vodoinstalaterova posjeta te smo staklenke stavili u sobu i u njima preko dana držali ostatke naših prirodnih potreba. To mi nije bilo ni približno odvratno kao to što sam cijeli dan morala mirno sjediti i nisam smjela pričati. Inače uvijek moramo šaptati, ali uopće ne pričati i ne micati se deset je puta gore. Nakon tri dana neprekidnog sjedenja, stražnjica mi se ukočila i sve me boljelo. Pomogle su vježbe prije spavanja. (50. str.)

Iako je uistinu vruće, svaki drugi dan moramo paliti peć kako bismo spalili otpatke povrća i ostalo smeće. Ne možemo ništa baciti u kante za smeće, jer uvijek moramo misliti na zaposlenike u skladištu. Kako te samo mali trenutak nepažnje može izdati. (97. str.)

Nadalje, nakon dugog razmišljanja, odlučila sam malo prestati sa stenografijom. Prvo, zato da mogu posvetiti više vremena ostalim predmetima, a drugo, zbog mojih očiju. To je tužna priča. Postala sam vrlo kratkovidna i već sam odavno trebala nositi naočale. (Uh, izgledat ću kao sova!) Ali da – znaš već da ljudi koji se skrivaju ne mogu... (101. str.)

Budući da nikada nisi proživjela rat, Kitty, i da, unatoč mojim pismima, još uvijek malo znaš o skrivanju, za razonodu ću ti napisati što je svakome od nas prva želja kad jednom izađe van. Margot i gospodin Van Daan žele se okupati u kadi do vrha napunjenoj toplom vodom i žele u njoj ostati više od pola sata. Gospođa Van Daan odmah želi pojesti tortu, a Dussel ne zna ni za što drugo osim za svoju Charlotte, dok majka želi šalicu kave. Tata će najprije posjetiti gospodina Voskuijla, a Peter će ići u grad i u kino. A ja od ushićenja neću znati odakle da počnem. (107. str.)

Budući da su uhićeni ljudi koji nas snabdijevaju bonovima, osim pet bonova za namirnice koje smo nabavili na crno, uopće nemamo bonova ni masti. Nadalje, kako su Miep i Kleiman bolesni, Bep ne može u kupovinu i raspoloženje je jadno, baš kao i hrana. Od sutra nećemo imati ni komadić masti, maslaca ni margarina. Za doručak više ne jedemo pečene krumpire (štednja kruha), već kašu, i budući da gospođa Van Daan misli da ćemo izgladnjeti, kupili smo punomasno mlijeko. Danas imamo za ručak kiseli kupus iz bačve. Zbog toga je ova mjera predostrožnosti s rupčićem. Nevjerojatno je koliko kiseli kupus, koji je vjerojatno star nekoliko godina, može smrdjeti. U sobi smrdi na mješavinu trulih šljiva, jakog konzervansa i pokvarenih jaja. Uh, zlo mi je od same pomisli da moram jesti to smeće! (200. str.)

Tata i Petar ispraznili su posude za obavljanje nužde i očistili ih toplom vodom i klorom. Najveća posuda bila je puna do vrha i bila je toliko teška da je gotovo nisu mogli podići. Osim toga, curila je, pa su je morali odnijeti u kanti. (237. str.)

Mama kaže da uopće nećemo doručkovati, ručat ćemo kašu i kruh, a večerati pečene krumpire i možda jednom ili dva puta tjedno povrće ili salatu, ništa više. Bit ćemo gladni, ali ništa nije tako loše kao kad bi nas otkrili. (277. str.)

Potpuno suprotno svom običaju, ovaj put ću ti opširno pisati o hrani jer je hrana postala vrlo važan i težak čimbenik ne samo u našem Skrovištu nego i u cijeloj Nizozemskoj i Europi. (227. str.)

Naš tjedni jelovnik za ručak sastoji se od: graha, juhe od graška, krumpira s valjušcima, nabujka od krumpira, a s pomoću Božjom katkad i repinih listova ili trulih mrkvi i onda opet grah. Krumpire jedemo uz svaki obrok, počevši s doručkom zbog nestašice kruha. Juhu kuhamo od smeđeg i bijelog graha, krumpira, ili pripremamo juhu iz vrećice – povrtnu, pileću ili od graha. U svemu ima graha, čak i u kruhu. Navečer uvijek jedemo krumpir s umjetnim umakom i – što još na sreću imamo – salatu od cikle. O valjušcima moram još nešto reći: pravimo ih od „vladinog brašna“ s vodom i kvascem tako su gnjecavi i žilavi, kao da imaš kamen u želucu, ali dobro! (228. str.)

Već dva tjedna subotom ručamo u pola dvanaest, od jutra moramo izdržati s jednom šalicom kaše. Od sutra će tako biti svaki dan – to nam ušteduje jedan obrok. Još je uvijek teško nabaviti povrće, danas smo ručali trulu kuhanu salatu. Obična salata, špinat i kuhana salata, ništa drugo. Uz to još i truli krumpiri – izvrsna kombinacija. (255. str.)

Tako su nam curile sline – nama koji za doručak imamo samo dvije žlice kaše i kojima od gladi kruli u želucu, koji iz dana u dan jedemo polusirovi špinat i trule krumpire, koji u prazan želudac trpamo samo salatu, kuhanu salatu, špinat, špinat i opet špinat. Možda postanemo jaki poput Popaja, iako mi se zasad ne čini da će biti tako. (262. str.)

Ova vrućina je neizdrživa, maslac se topi, a nigdje u kući nema hladnijeg kutka, kruh se suši, mlijeko kvari, prozori se ne mogu otvoriti. Mi, jadni izopćenici, gušimo se ovdje dok drugi uživaju u blagdanima Duhova. (280. str.)

- 1. Kakav je svakodnevni život u Skrovištu?**
- 2. Gdje je smješteno Skrovište?**
- 3. S kojim problemima se svakodnevno suočavaju stanari Skrovišta i koji problem je po tvom mišljenju najteži. Obrazloži zašto. (Navedi primjere iz teksta koji potvrđuju težinu života u Skrovištu.)**
- 4. Što se događa s međuljudskim odnosima u takvim uvjetima života?**

Međuljudski odnosi

Kao da preko dana ne čujem dovoljno “pssst” zato što uvijek pravim „preveliku“ buku, dragi gospodin cimer došao je na ideju da mi i po noći stalno govori „pssst“. Što se njega tiče, ne smijem se ni okrenuti. Ne namjeravam se na to obazirati i sljedeći put ću mu uzvratiti “pssst”.

Na kraju je Dussel ipak morao popustiti i ja sam dobila priliku da dva popodneva u tjednu nesmetano radim. Dussel je izgledao vrlo mrzovoljno, dva dana nije razgovarao sa mnom i još je morao sjediti za stolom od pet do pola šest... baš djetinjasto, naravno. (105. str.)

Draga Kitty,

Međuljudski odnosi ovdje su svakog dana sve gori. Za stolom se nitko ne usudi otvoriti usta (osim kada se ubacuje zalogaj hrane), jer ono što se kaže ili nekoga vrijeda ili se pogrešno shvati. Gospodin Voskuijl povremeno dolazi u posjet. Nažalost, nije mu baš dobro. A i ne olakšava ni svojoj obitelji, jer stalno misli: Baš me briga, ionako ću brzo umrijeti! Točno si mogu zamisliti kakvo je tek raspoloženje u kući obitelji Voskuijl, kada su ovdje svi tako razdražljivi. (125. str.)

S Vaan Daanovima nešto neće biti u redu – već vidim! Tata je bijesan zato što nas varaju – skrivaju meso od nas i slično. Oh, kakva nam eksplozija sad pedstoji? Da barem nisam tako usko povezana s tim sukobima! Da barem mogu otići! Dovode nas do ludila! (127. str.)

Ovdje se mogu vidjeti samo nezadovoljna i mrzovoljna lica, mogu se čuti samo uzdasi i prigušeno jadikovanje, čini se kao da nam je odjednom postalo strašno loše. Zapravo, ovdje je loše onoliko koliko si čovjek sam napravi. Ovdje u Skrovištu nitko ne pruža dobar primjer, svatko se mora pobrinuti da izađe na kraj sa svojim lošim raspoloženjem! Svaki dan čuješ: „Kad bi barem bilo gotovo!“ (241. str.)

U subotu se ovdje odvijala prava drama kakvu još nismo vidjeli. Počela je s Van Maarenom i završila općom svađom i suzama. Dussel se žalio mami da se prema njemu ponašamo kao prema izopćeniku, da nitko prema njemu nije ljubazan, da on takvo ponašanje ničim nije zaslužio. (127. str.)

Tako se gospodin Van Daan dosjetio da bi mogao prodati krznene kaput njegove supruge. Kaput je napravljen od zečjeg krzna i gospođa ga je nosila sedamnaest godina. Dobila je ogroman iznos za njega – 325 guldena. Gospođa je htjela čuvati novac kako bi nakon rata kupila novu odjeću i gospodin se morao dobro potruditi da joj objasni kako je novac prijeko potreban za kućanstvo. Teško si možeš predočiti to vikanje, vrištanje, lupanje nogama i psovanje. Bilo je zastrašujuće. Moja obitelj stajala je ispod stuba, ne dišući, kako bi ih razdvojili ako zatreba. Sva ta svađa, plač i nervoza stvaraju takvu napetost i pritisak da se navečer plačući bacam u krevet i zahvaljujem nebu što imam pola sata sama za sebe. (129. str.)

Za nas obje pravi je udarac što odjednom uviđamo koliko je malo ostalo od bliskosti i sklada našega doma! A to je velikim dijelom zbog toga što su se naši međusobni odnosi toliko poremetili. Pri tome mislim da se prema nama odnose kao prema maloj djeci što se tiče

izvanjskih stvari, a iznutra smo mnogo starije od djevojaka naše dobi. Iako imam tek četrnaest godina, vrlo dobro znam što želim. Znam tko je u pravu, a tko nije, imam vlastito mišljenje, svoja shvaćanja i načela i možda to zvuči glupo od jedne mlade djevojke, ali ja se više osjećam kao čovjek nego kao dijete, osjećam se neovisnom bez obzira od koga. Znam da se mogu bolje prepirati i raspravljati od majke, znam da sam objektivnija, znam da toliko ne pretjerujem, da sam urednija i spretnija i zato se (možeš se tomu smijati) u mnogim stvarima osjećam nadmoćnijom. Ako nekoga volim, moram mu se u prvom redu diviti, diviti mu se i poštovati ga, a prema majci ne osjećam ništa od toga. (205. str.)

Nalazim se u jako teškom položaju. Majka je protiv mene, a ja sam protiv nje. Tata zatvara oči pred tihom bitkom između mene i nje. Majka je tužna jer me još uvijek voli, a ja uopće nisam tužna jer mi ona ništa ne znači. (223. str.)

Ni Pim više nije tako srdačan. Pokušava se pomalo odviknuti od toga da se odnosi prema meni kao prema djetetu, ali je sada postao prehladan. Vidjet ćemo kako će se to razvijati! (210. str.)

Kada mi je bilo teško, svi ste – uključujući tebe – zatvorili oči i začepili uši, nisi mi pomogao. Naprotiv, samo ste me upozoravali da sam previše bučna. Bila sam takva zato da ne budem tužna; bila sam nestašna da ne bih čula onaj glas u sebi. Godinu i pol dan za danom izvodila sam komediju, nisam se žalila, nisam zaboravila svoju ulogu, ne! A sad, sada je bitka gotova, pobijedila sam! Neovisna sam i duhom i tijelom, nije mi potrebna majka, ta me borba ojačala. (257. str.)

- 1. Kakvi su odnosi među članovima obitelji Frank?**
- 2. Kakav je suživot obitelji Frank i Van Daan? Slažu li se stanari međusobno?**
- 3. Što se s vremenom događa s međuljudskim odnosima? Zašto?**
- 4. Navedi primjere iz teksta koji će pokazivati probleme u međuljudskim odnosima i komentiraj ih.**

Anne

Došla sam do zastrašujućeg zaključka: za zimu imam samo jednu haljinu dugih rukava i tri prsluka. Otac mi je dao dopuštenje da ispletem džemper od bijele ovčje vune; vuna nije baš jako lijepa, ali najbitnije je da dobro grije. Imam još odjeće kod drugih ljudi, ali nju nažalost možemo dobiti tek nakon rata, ako je tad još uopće bude bilo. (42. str.)

Ah, postajem tako razumna! Ovdje se u svemu mora primjenjivati razum – u učenju, u slušanju, šutnji, pomaganju, ljubaznom ophođenju, popuštanju i ne znam u čemu sve ne! Bojim se da ću svoj razum, kojeg nemam baš puno, prebrzo potrošiti pa mi nakon rata neće ništa ostati! (77. str.)

Draga, Kitty,

Kipim od bijesa, a ne smijem to pokazati. Najradije bih udarala nogom, vikala, dobro prodrmala majku, plakala i ne znam što još zbog groznih riječi, podrugljivih pogleda i optužbi koje me svakoga dana pogađaju kao strelice s čvrtso napeta luka i koje se teško mogu iščupati iz moga tijela. Rado bih povikala: -Pustite me na miru, pustite me da napokon jednu noć spavam bez jastuka natopljena suzama, da me oči ne peku i da mi glava ne puca. Pustite me da odem, da odem od svega-najradije s ovoga svijeta! (79. str.)

Svaki dan pijem tablete valerijane protiv napetosti i depresije, ali to me ne sprečava da sljedeći dan budem još jadnija. Dobar zdrav smijeh pomogao bi mi više nego deset tableta valerijane, ali gotovo smo zaboravili smijati se. Ponekad se bojim da će mi se od ozbiljnosti lice ukočiti, i da ću dobiti bore oko usana. Ni drugi se ne osjećaju bolje. S lošim predosjećajem iščekuju velikog neprijatelja po imenu zima. (125. i 126. str.)

Već se mjesecima nisam osjećala tako bijedno, čak ni nakon provale nisam bila tako slomljena dušom i tijelom. S jedne strane Van Hoeven, židovsko pitanje, o čemu se iscrpno raspravlja u kući, izostala invazija, loša hrana, napetost, jedno raspoloženje, razočarenje u Petera, a s druge strane Bepine zaruke, proslava Duhova, cvijeće, Kuglerov rođendan, kolači i priče o kabaretima, filmovima i koncertima. Ta razlika, ta ogromna razlika uvijek je prisutna – jedan dan se smijemo smiješnoj strani ovoga skrivanja, a drugi dan, i još mnoge dane, bojimo se i na licu nam se vidi strah, napetost i očaj. (277. str.)

Moram ti još napisati i svoj najnoviji recept protiv pucanja: pri glasnoj pucnjavi požurite do najbližih drvenih stuba, trčite gore dolje i pazite da barem jedanput lagano padnete. Zbog tako nastalih ogrebotina i buke koja dolazi od hodanja i padanja, nećete čuti ni pucanje niti ćete moći misliti na to. Autorica ovog savršenog recepta uspješno ga je primijenila! (281. str.)

Mnogi ljudi smatraju prirodu lijepom, mnogi ponekad spavaju pod vedrim nebom, mnogi u zatvorima i bolnicama čeznu za danom kada će ponovno moći slobodno uživati u prirodi. No malo je onih koji su u svojoj čežnji tako zatvoreni i odsječeni od onoga što je isto i siromašnima i bogatima. (288. str.)

Evo jednog od mnogih pitanja koje mi ne da mira: zašto su prije, a i sada, žene često smatrane manje vrijednima od muškaraca? Svatko može reći da je to nepravedno, ali ja s time nisam zadovoljna, voljela bih znati koji je uzrok toj velikoj nepravdi! Ali to nije sve – i žene se moraju poštovati, to još mora doći! Općenito, muškarce cijene u cijelom svijetu, zašto to onda ponajprije ne bi vrijedilo i za žene? Vojnici i ratni junaci uživaju slavu, odaje im se počast, izumitelji uživaju besmrtnu slavu, mučenike obožavaju, ali tko u svijetu gleda na ženu kao na borca? (289. str.)

Ima li što ljepše na svijetu nego sjediti pred otvorenim prozorom i promatrati prirodu, slušati cvrkut ptica, osjećati sunce na obrazu i držati dragoga u naručju? Tako je umirujuće i sigurno osjećati njegove ruke oko sebe, znati da je blizu; to ne može biti loše jer ovaj je mir dobar. (247. str.)

Često sam potištena, ali nikada nisam očajna. Ovo skrivanje promatram kao opasnu pustolovinu, istodobno romantičnu i zanimljivu. Svaku oskudicu opisujem u dnevniku kao nešto zabavno. Jednostavno sam odlučila da ću voditi drukčiji život od ostalih djevojčica, a poslije drukčiji život od običnih kućanica. Ovo je dobar početak zanimljivog života i zato, samo zato, u najopasnijim trenucima moram se smijati smiješnoj strani svega toga. (256. str.)

Ne vjerujem da su samo veliki ljudi- državni vladari i kapitalisti – krivi za rat. Oh, ne, i mali čovjek je jednako kriv, inače bi se narodi već odavno pobunili! U ljudima jednostavno postoji poriv za razaranjem, za ubijanjem i za divljanjem. Dok god se čitavo čovječanstvo – bez ijedne iznimke – ne preobrazi u potpunosti, bjesnjet će rat i sve što je izgrađeno, uzgajano i njegovano, ponovno će se uništiti i razoriti, da bi se nakon toga počelo ispočetka! (256. str.)

Već odavno znaš da je moja najveća želja jednoga dana postati novinarkom i poslije književnicom. Hoće li se ikada ostvariti te prevelike (ili lude!) želje za slavom, još ćemo vidjeti, ali do sada već imam raznih tema. U svakom slučaju, poslije rata želim objaviti knjigu pod imenom „Skrovište“, pitanje je hoću li uspjeti, no, u svakom slučaju, za to će mi poslužiti moj dnevnik. (268. str.)

- 1. O kojim pitanjima Anne promišlja?**
- 2. Koje su njezine želje i preokupacije u životu?**
- 3. Navedi primjer iz teksta koji će pokazati za čim najviše čezne?**
- 4. Što na temelju pročitanih ulomaka zaključuješ o Anne?**

Konvencija o pravima djece

1. Sva djeca i mladi imaju ista prava. Ni jedno dijete ne smije biti oštećeno zbog svog spola, boje kože, jezika ili religije.
2. Djeca i mladi imaju pravo na najveću moguću mjeru zaštite zdravlja kao i zdravstvene preventive i medicinske brige.
3. Djeca i mladi imaju pravo na besplatno osnovno obrazovanje. Osim toga, mora im se osigurati i posjet školama koje bi ih mogle dalje obrazovati.
4. Djeca i mladi imaju pravo na odmor, slobodno vrijeme, igru i sudjelovanje u kulturnim i umjetničkim aktivnostima.
5. Djeca i mladi imaju pravo na informiranje, kao i na to da svoje mišljenje slobodno kažu i budu saslušani.
6. Djeca i mladi imaju pravo na dobar odgoj. Njihovi roditelji ili odgajatelji ne smiju primjenjivati silu. Zloupotreba i zlostavljanje djece su zabranjeni.
7. Djeca i mladi imaju pravo u ratu i bijegu dobiti posebnu pomoć i zaštitu.
8. Djeca i mladi imaju pravo na zaštitu od rada kojim bi bili iskorišteni i na zaštitu od seksualnog zlostavljanja.
9. Djeca i mladi imaju pravo na život sa svojim roditeljima i na kontakt s oba roditelja ako oni žive razdvojeno.
10. Djeca i mladi invalidi imaju pravo na posebnu podršku i unapređenje, kao i na aktivno sudjelovanje u društvenom životu.